

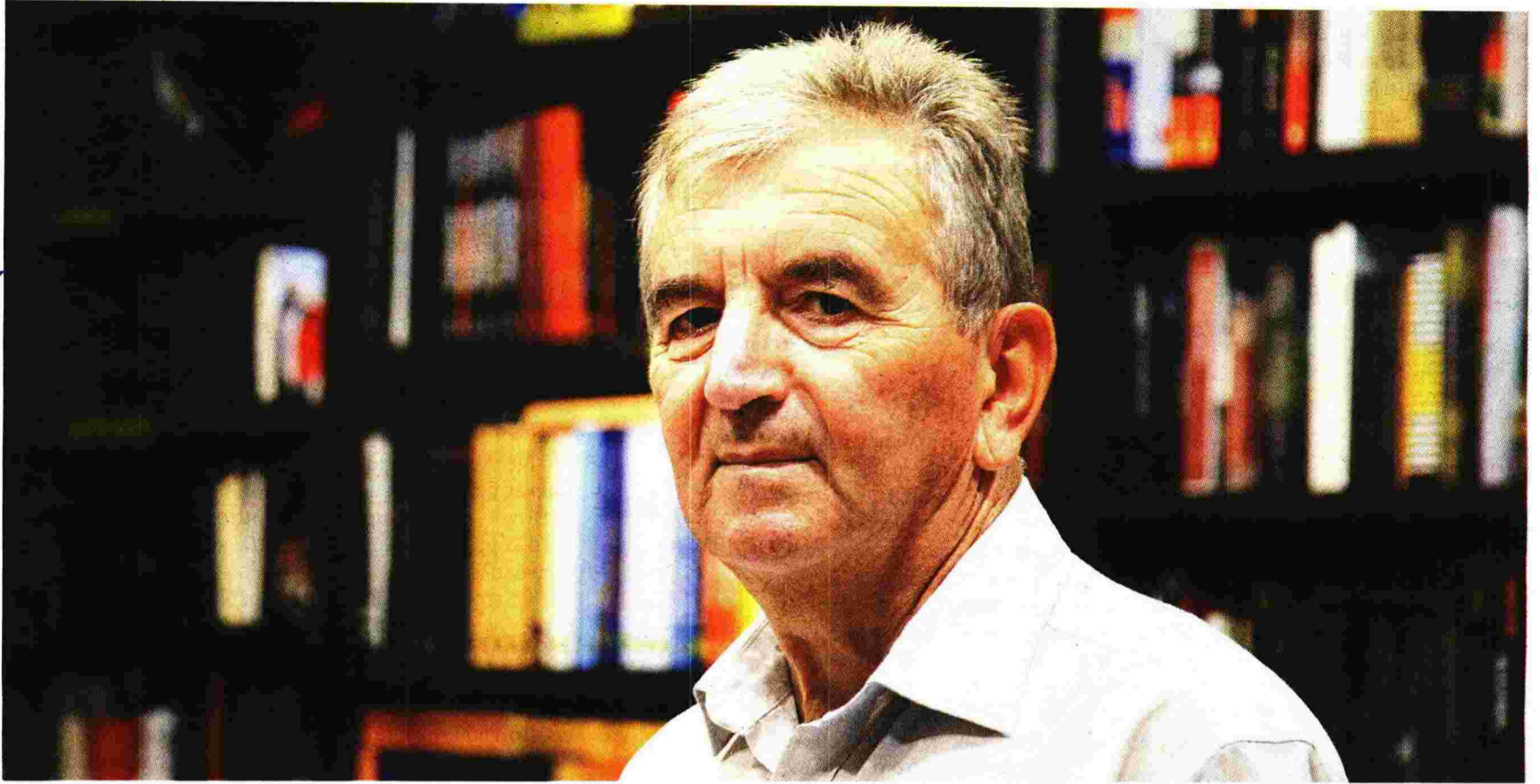
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

**Ο βορειοηπειρώτης
συγγραφέας μιλάει
για το καινούργιο του
μυθιστόρημα**

ΣΕΛ. 6

Στα κάτεργα του Χότζα

Ο βορειοηπειρώτης συγγραφέας μιλάει στο «Βήμα» για το νέο του βιβλίο. Ένα ανατριχιαστικό μυθιστόρημα που αφιερώνει στα μέλη της οικογένειάς του και σε άλλους συγγενείς που υπέφεραν στις φυλακές του ολοκληρωτικού καθεστώτος της Αλβανίας

Ο βορειοηπειρώτης συγγραφέας Τηλέμαχος Κώτσιας

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ

Σινική μελάνη

Εκδόσεις Πατάκη, 2018, σελ. 507, τιμή 18,80 ευρώ

ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΠΕΚΟΥ

Συναντήσαμε τον Τηλέμαχο Κώτσια πριν από λίγες μέρες, την παραμονή των γενεθλίων του. «Αύριο κλείνω τα 67 μου χρόνια και θέλω μία εβδομάδα για να βγω στη σύνταξη», από τη μεταφραστική υπηρεσία του υπουργείου Εξωτερικών. Κάναμε τότε μαζί μια σύντομη αναδρομή στο αξιόλογο έργο του. Το πρώτο του βιβλίο εδώ κυκλοφόρησε το 1991. Ήταν η σημαδιακή χρονιά που ο ίδιος ήρθε στην Ελλάδα. «Δοκίμασα να γράψω στα ελληνικά. Τα δέχτηκαν εκείνα τα διγήματα, ίσως και με μια περιέργεια για το τι είχε να πει ένας άνθρωπος όπως εγώ. Πάντως, πέρα απ' τα δημοτικά τραγούδια που 'χαμε μάθει στο δημοτικό σχολείο, ελάχιστα πράγματα ήξερα. Ενιωθα σαν χειροποίητη τη γλώσσα. Και νομίζω ότι, ως προς αυτό, ο τρόπος γραφής μου παραμένει ο ίδιος, δεν έχω αυτή την πληθωρικότητα ορισμένων συναδέλφων, είναι λιτός ο λόγος μου αλλά, πρέπει να σας πω, ότι το επιδιώκω κιόλας. Η πεζογραφία πρέπει να 'χει κι αυτή την πειθαρχία της» είπε προς «Το Βήμα» ο βορειοηπειρώτης συγγραφέας που πρόσφατα εξέδωσε το νέο του βιβλίο με τίτλο «Σινική μελάνη», ένα από τα σημαντικότερα μυθιστορήματα της χρονιάς που διανύουμε.

Φόρος τιμής

Ο ίδιος το αφιερώνει ως ελάχιστο φόρο τιμής «στα μέλη της οικογένειάς μου και τους συγγενείς μου που υπέφεραν στα κάτεργα του ολοκληρωτικού καθεστώτος της Αλβανίας», μεταξύ αυτών ο παππούς, ο πατέρας και ο θείος του που φυλακίστηκαν επί Ενβέρ Χότζα. «Θα ήθελα να το διαβάσουν όσοι θεωρούν τον εαυτό τους αριστερό. Ουσιαστικά γι' αυτούς το έγραφα περισσότερο» υπογράμμισε όλο νόημα.

Στην ανατριχιαστική αφήγησή του ο Τηλέμαχος Κώτσιας παρακολουθεί,

αρχίζοντας από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, τρεις νεαρούς από τη Δερβιτσιάνη της Ελληνικής Μειονότητας της Αλβανίας που φοιτούν στο λύκειο του Αργυροκάστρου. Το δικό τους το χωριό «ήταν και το όριο μέχρι το οποίο μιλούσαν η ελληνική γλώσσα». Ο Αριστοτέλης Σκεύης, ο Φώτης Οικονόμου και ο Σωτήρης Ζώτος, ο οποίος σταδιακά αναδεικνύεται σε βασικό πρωταγωνιστή, συλλαμβάνονται ως «εχθροί του λαού» επειδή συντάξαν και διένειμαν παράνομες και αντικαθεστωτικές προκηρύξεις. Η δράση τους, όσο αφελή ιδεαλισμό και αν εμπεριείχε, ήταν εξ αρχής μάταιη, «ήταν σαν να χτυπούσαν τον τοίχο με το κεφάλι».

Με συνοπτικές διαδικασίες μεταφέρονται αρχικά στα υπόγεια της Ασφάλειας, από εκεί στη φυλακή και στη συνέχεια σε στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας. Από τη μια μεριά, έχουμε το διαβόητο μπουντρούμι του Αργυροκάστρου, το πελώριο μεσαιωνικό κάστρο με «τα επτά παραθύρια» αλλά και βασανιστήρια «με κάτι αυτοσχέδια χοντρά μαστίγια από λάστιχο ποτίσματος».

Όλο το τοπίο μια φυλακή

Από την άλλη, έχουμε το Σπατς, «το φόβητρο κάθε φυλακισμένου», ένα ορχείο με υπόγειες στοές, μέσα στα μαύρα σπλάχνα της γης, όπου έκανε ζέστη και μύριζε θειάφι, στο οποίο δούλευαν σαν τα ζώα πάνω από χίλιοι πολιτικοί κρατούμενοι, με ποινές που ξεκινούσαν από τα οκτώ χρόνια κι έφταναν τα είκοσι πέντε.

«Ολόκληρο το τοπίο ήταν μια φυλακή, όπως και ολόκληρη η Αλβανία» σημείωσε ο Τηλέμαχος Κώτσιας που, ασφαλώς, βασίζεται σε αληθινά γεγονότα αλλά τα μετουσιώνει όλα σε μυθοπλασία, διατηρώντας στο ακέραιο τον «απερίγραπτο πόνο, πθικό και σωματικό» που ανέλαβε να αποτυπώσει.

«Στο πλαίσιο της θητείας μου βρέθηκα κι εγώ για δύο χρόνια σε ένα στρατόπεδο όπου μαζεύονταν οι άνθρωποι που το κράτος δεν εμπιστευόταν για

να τους δώσει όπλα. Σχεδόν σαν φυλακισμένους μάς είχαν και εμάς, να κάνουμε καταναγκαστικά έργα. Οι συνθήκες, βέβαια, δεν ήταν τόσο ακραίες όπως στο Σπατς αλλά, αναλογικά σκεπτόμενος και με σεβασμό απέναντι σε αυτούς που τράβηξαν τα πάνδεινα, μπορώ να πω ότι τα υπόλοιπα δεν ήταν και πολύ διαφορετικά, από το συσσίτιο μέχρι τους ρουφιάνους» ανέφερε ο συγγραφέας.

«Ήθελα ανέκαθεν να ασχοληθώ με το γήθημα αλλά δεν ήξερα από πού να το πιάσω, έμοιαζε στα μάτια μου με ογκόλιθο απλυσίαστο. Στην αρχή πίστευα πως, για να γράψεις κάτι τέτοιο, πρέπει να έχεις τα ίδια βιώματα. Συντομα κατάλαβα ότι ο καταπιεσμένος, το θύμα, ακόμα κι αν επιχειρήσει να γράψει, είναι πολύ δύσκολο να είναι πλήρως αποστασιοποιημένος ή αντικειμενικός, όπως οφείλει να είναι ένας συγγραφέας. Διάβασα ένα βιβλίο-μαρτυρία που το είχε γράψει ένας από τους πέντε της «Ομόνοιας». Τα μέλη αυτής της μειονοτικής οργάνωσης είχαν συλληφθεί τον Απρίλιο του 1994 από την κυβέρνηση του Σαλί Μπερίσα και είχαν κατηγορηθεί για «αντισυνταγματική» δράση και «εσχάτη προδοσία» επειδή ήλθουν αυτονομία της Βορείου Ηπείρου. Τον συνάντησα και τον ρώτησα, λοιπόν, γιατί είχε πάει φυλακή. Διαπίστωσα ότι ήταν ένας από αυτούς που έγραφαν εκείνα τα συνθήματα και τις προκηρύξεις είκοσι χρόνια πριν, περιστατικά που περιγράφω και στο βιβλίο. Επιπλέον, δύο από αυτούς είχαν κάνει φυλακή και τα προηγούμενα χρόνια, επί Χότζα. Και επειδή είχαν υποστεί τόσα ψυχολογικά βασανιστήρια, με το που αφέθηκαν ελεύθεροι, άρχισαν να λένε ο ένας τον άλλον χαφιέ. Εγώ θέλησα να το κατανοήσω όλο αυτό, όχι όμως και να το δικαιολογήσω, θέλησα σε κάθε περίπτωση να δείξω πως, ευρύτερα, ακόμη κι αυτοί που λύγισαν από τους πόνους και τους εκβιασμούς, ακόμα κι αυτοί που τελικά πρόδωσαν επειδή δεν άντεξαν, ακόμα κι αυτοί

που δεν αποδείχθηκαν ήρωες, ήταν κι αυτοί τα θύματα ενός συστήματος με το οποίο είτε συνεργαζόσουν είτε σε σάπιζε».

Πραγματικές ιστορίες

Ένας χαρακτήρας αυτοκτονεί στη φυλακή από απεργία πείνας. Ένας άλλος προσπαθεί να δραπέτευσει από τα σύνορα αλλά χάνει τον προσανατολισμό του, κάνει λάθος, και ξαναπαίρνει σε αλβανικό έδαφος. Ιστορίες απολύτως πραγματικές που ενσωματώνονται σε ένα βιβλίο που ενδεχομένως είναι ό,τι καλύτερο έχει γράψει ο Τηλέμαχος Κώτσιας μέχρι σήμερα.

«Υπάρχουν και παλαιότεροι χαρακτήρες μου οι οποίοι επανεμφανίζονται εδώ, όπως ο Γιώργος Ζαφείρης και ο φίλος του, ο αλβανός αξιωματικός. Εγώ προσπαθώ να συνθέσω ένα μεγάλο μυθιστόρημα γράφοντας μικρότερα, έτσι το βλέπω. Ως προς τους ανθρώπους και τον τόπο, η «Σινική μελάνη», το «Στην απέναντι όχθη» (2009) και «Τα επτά παράθυρα» (2002) συναποτελούν την «Τριλογία της Δρόπολης», και η νουβέλα «Τρεις γενιές Αμερικάνοι» (2004) μπορεί να θεωρηθεί η μικρή της προέκταση. Μέχρι το 2010 είχα κάνει αυτό που ήθελα από μικρός, να γράψω μια ωραία ιστορία που, ως ένα σημείο, θα συμπεριλάμβανε την οικογένειά μου αλλά και την αντιπαλότητα των δύο πολιτικών παρατάξεων που συνυπήρξαν σε αυτή, εκείνο το δράμα. Όμως το «Στην απέναντι όχθη» τέλειωσε στη δεκαετία του 1960. Επρεπε οπωσδήποτε να καλύψω τις δεκαετίες του 1970 και του 1980. Στη «Σινική μελάνη», πέρα απ' τα κάτεργα, υπάρχει και η συνέχεια που έλειπε και το πέρασμα στην Ελλάδα, μέχρι το 1991-1992. Σκέφτηκα να περιοριστώ στα της φυλακής αλλά η εμπειρία δεν θα ήταν ολοκληρωμένη να, εκτός αυτού, θα επρόκειτο για ένα αδικώς απαισιόδοξο μυθιστόρημα, στο οποίο οι ήρωές μου δεν θα έβλεπαν ποτέ τις αχτίδες του φωτός».

